

Alfons Carles Comín, un home universal

JOSEP M. PIÑOL

una perspectiva històrica. L'etapa de la influència de Maritain, que m'havia descobert la llibertat de la fe enfront dels esquemes del «nacionalcatolicisme» i m'havia pistat cap a la democràcia cristiana catalana restava superada sense traumès. L'opció socialista ja no es besllumava en l'horitzó, la tenia a l'abast de la mà.

Al cap d'uns anys col·laboraria amb l'Alfons en les seves tasques editorials. D'entre els molts records que tinc d'aquella època, n'esmentaré només un. La seva extraordinària capacitat creadora que, de vegades, noi li permetia potser que s'encarnessin a fons tants projectes. Avui, hom diria que Comín intuïa que li calia anar despressa, ésser un xic impacient perquè la seva vida seria curta. I certament que la mort ens l'ha pres encara jove, només amb un any de més que els que tenia Mounier, en morir a quaranta-cinc anys.

El gener de 1969, la presència a Barcelona de la vídua de Mounier ens portava plegats a la presó. A les 12 de la nit del dia que es declarà l'estat d'excepció, la policia féu irrupció al pis d'en Comín i detingué la vintena llarga de persones que assistíem a una reunió amb Mme. Mounier. Al «brain trust» de la brigada social se li havia acudit que la vídua del pensador francès —més que sexagenària— era un perillós «contacte» de Cohn Bendit, el cap del maig francès del 68. Al cap de cinc dies, l'Alfons, junt amb mitja dotzena dels detinguts «fixxats», ingressàvem directament a la «Model», sota jurisdicció militar. En aquell moment, cada dia arribaven a la presó camionades de nous detinguts polítics. I una vegada més, ell esdevenia allí un cap, un guia, disposat a no resignar-se davant les trifulques i vexacions que patien tals o tals detinguts, polítics o no.

Perquè era exigent amb ell mateix, l'Alfons també ho era amb els altres. El seu cristianisme, així com el seu compromís militant i revolucionari, seran íntegres i radicals, no tindran res de complaents ni confortables. La violència del seu amor, el seu sentit crític, la contundència de la seva paraula apassionada provocaran reaccions, de vegades força polèmiques i, no cal dir, la persecució permanent del règim franquista. Però allò que li dolrà de debò seran alguns atacs personals, certs

cops baixos i certes incomprendiments que no provenien pas dels rengles franquistes i sí d'altres sectors i, fins i tot d'alguns ambients cristians que aleshores es feien passar per avançats.

En el pròleg a la versió catalana d'una de les obres de Mounier, en Comín escrivia unes paraules que avui se li poden aplicar: «Mounier fou més que res un profeta... un guia en perpètua vigilància, esperador de les capacitats humanes... Primer que tot volgué dialogar amb els homes, apropar-se a les tragèdies concretes que assetjaven l'home del seu temps... Volgué fer el món més obert, progressiu i comunicable. Presentà totes les batalles que pogué... En el moment que vivim no es tracta pas d'ésser uns simples espectadors, sinó uns lectors actius que acudin al combat. Aquesta serà la millor comunicació amb l'home que fou Mounier...»

L'Alfons fou fidel fins a les darreres conseqüències a la seva convicció que creure és comprometre's. D'ací la seva síntesi entre la fe i un amor prevalentment polític. Ell sabia molt bé que de l'Evangeli no se'n «dedueix» una opció política, però afegia que passava per una opció de classe. I és que la Bona Nova s'adreçava amb preferència als pobres, als oprimits, a les masses populars perquè accessin el cap, però no a uns éssers abstractes i aïllats, ja que, com s'ha dit, aquests termes —els pobres, els oprimits— impliquen avui una connotació col·lectiva. Per això, en Comín subratllava que la «caritat és avui caritat política, o no és!».

Es adient de recordar a aquest propòsit unes paraules de la conclusió del seu llibre «Fe en la tierra» (de la col·lecció «El Credo que ha dado sentido a mi vida», titulada «El prójimo, las masas y el Magnificat»). «La relació amb el proxime —escrivia— no es realitza plenament en l'espai privat i mancat de significacions de la moral individual, en el fet aïllat de les relacions individuals —el valor privat del qual no sols no tractem de negar sinó que ha d'expressar-se sempre com a reflex de l'amor en la història— però sense nivell de significació comunitària, puix que la fe es juga sempre com a proclamació de la Paraula entre la comunitat, és a dir, en l'espai històric en el que les masses desenvolupen i construeixen el seu projecte revolu-

cionari, en la proclamació profunda de l'amor en la història acomplert en la tasca política (...) De fet, es podria dir en el nivell d'anàlisi en què ens trobem, que el proxime com a tal no existeix; existeixen els «proïsmes», és a dir, les masses...»

La celebració de l'eucaristia amb què recordarem el nostre amic, creients i no creients agermants en l'esperança i el compromís per un món més humà, constituirà un signe inesborrable en la nostra vida. Un dels concelebrants afirmà que l'Alfons havia estat un profeta. I, certament, ell fou de la raça dels profetes, un profeta tanmateix ben humà i actual, un home que estimà molt i sempre. I el poble, el poble menut el reconegué a la fi com un dels seus.

Tot el sentit del seu testimoniatge, on s'uneix harmònicament l'aventura intel·lectual i l'exigència evangèlica amb el compromís social i polític, el trobem expressat en aquests mots del mateix Comín: «I testimoniar allí on sembla més difícil i hostil de fer-ho. Allí on sembla que la cultura contemporània no sent ni el més mínim interès per la Paraula. Allí on les portes semblen tancades.» I aquestes portes que semblaven tancades resten i romandran sempre més obertes, bufi el vent d'on vingui. Aquest és el veritable triomf d'en Comín, fet de lucidesa per a copsar les arrels d'una situació històrica paradoxal i de coratge per a empènyer sense defallències.

La seva experiència, viscuda a fons i compartida, ens deixa la lliçó d'una gran esperança. D'una esperança encarnada, que ens ensenya a donar-nos i a lluitar amb totes les forces populars per tal de bastir un món més just. I, alhora, si som cristians, a rescatar la Paraula de les mans d'un cristianisme aburgésat i a maldar amb vista a què desapareguin les arrugues del visatge de la comunitat eclesial.

Ell serà sempre present entre nosaltres i seguirà interpellant-nos. Perquè estem convençuts que només el pas del temps hom reeixirà a capir la figura i l'obra d'Alfons Carles Comín en totes les seves dimensions.

Homes lúcids, íntegres i coratjosos com ell manquen força en l'actual moment històric d'aquesta Catalunya que tot just comença a renèixer, amb massa ombres i per damunt d'aquest aiguabarreig històric que ha estat l'anomenada transició. Amb en Comín, aragonès de Saragossa, català per convicció i home universal, el nostre poble ha perdut un dels seus fills més generosos. I tots els amics, un guia que els esperonava, dia rera dia, cap a la recerca de nous horitzons.

Es amb temença, dolor i un gran respecte envers l'amic traspasat, que escric aquestes ratlles que hom m'ha demanat. Si omplir unes planes per tal d'evocar la memòria d'un amic que ens ha deixat —no de forma inesperada, però sí sobtada— és sempre agosarat, encara ho és molt més en el cas d'Alfons Carles Comín, donada la seva personalitat, tan excepcional i tan rica.

Em sembla que molts dels seus amics haurem de tenir la humilitat de donar una versió tan objectiva com sigui possible, però fatalment parcial perquè no reeixirem mai a oferir-ne una visió global, d'aquesta figura polifacètica que ha estat en Comín. De l'Alfons intel·lectual compromès, assagista, ideòleg, mounierista —i en molts tombants toparem amb Mounier—, editor, sociòleg, articulista, cristià d'avantguarda, resistent català, lluitador antifranquista, polític comunista, ni de cada una de les seves motivacions interiors o bé de totes les ruptures i evolucions que marcaren el seu itinerari singular, o de la conquesta d'una síntesi capaç de superar certes contradiccions i tota mena de dualismes. I, al capdavant, de les dimensions i la fortalesa de la seva decisió de fer saltar les barreres, feixugues i rutinàries, que oposaren tradicionalment la fe cristiana amb l'opció socialista. L'home i la seva obra es confonen tot al llarg d'una vida, no pas llarga, però ben intensa.

No vull dir amb això que en Comín no hagi semblat la llavor i l'hagi estesa i comunicada a nosaltres i a molta gent, amb el seu gest, la seva paraula i el seu testimoniatge. Però no crec que li passés mai pel cap, tal com deia de Mounier, de fundar una capelleta més ni de tenir uns deixebles servils. Semblantment com s'esdevingué en el cas de Mounier, i ho fou aleshores la seva vídua, Paulette, les claus de la interpretació global i correcta de la vida i de l'obra d'Alfons Carles restaran bàsicament a les mans de la seva esposa Maria Lluïsa, la companya fidel en aquesta aventura sense retorn.

Vaig topar-me amb en Comín farà uns vint anys. No recordo com ni on, però naturalment a les catacòmbes. A mesura que l'anava tractant, em sorprenia, més i més, la riquesa del seu pensament i les seves panoràmiques genials i enlluernadores, la seva generositat, el seu coratge, la seva tenacitat i la fidelitat a la pròpia consciència. Ell influïa sobre les persones —i jo li portava deu anys de més— tant pel que era com pel que deia o escrivia. Feia poc temps que havia començat a aprofundir en el pensament d'Emmanuel Mounier, però fou l'Alfons Carles qui me'l va descobrir i me'l situà en